

Ramsar Politika Notu I

Ramsar Sözleşmesi Nedir?

Ramsar Sözleşmesi (*Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşme*) sulak alanların korunması ve sürdürülebilir kullanımını sağlamayı amaçlayan uluslararası bir sözleşmedir. Sözleşme adını 2 Şubat 1971 tarihinde İran'da imzalandığı şehir olan Ramsar şehriden almaktadır.

Ramsar Sözleşmesinin Organları Nelerdir?

Taraf ülkeler, sözleşmeyi kendi iç hukuklarında uygulamanın yanı sıra birlikte ortak projeler üzerinde de çalışırlar. Sözleşmenin uygulamasından sorumlu devlet kurumunun bu projeleri yürütmek ve ülke içinde uygulamalarını koordine etmek amacıyla bir ulusal sorumlusu bulunur.

Sözleşmenin tarafları her üç yılda bir Taraflar Konferansında (COP) bir araya gelerek Sözleşmeyi yürütmek ve uygulanmasına rehberlik etmek üzere kararlar alır. COP dönemleri dışında ise taraf devletler, her yıl toplanan Daimi Komitede atadıkları ulusal sorumlu aracılığıyla temsil edilir.

Ramsar Sözleşmesi'nin iki danışma organı bulunur ve bu organlar Daimi Komite ve COP tarafından oluşturulan politikalara yardımcı olmak amacıyla teknik yönlendirmede bulunurlar.

Bu organlar:

Bilimsel ve Teknik İnceleme Paneli (STRP) ve İletişim, Eğitim, Katılım ve Farkındalık (CEPA) Gözetim Paneli'dir.

Çevirdiğimiz bu politika notu Bilimsel ve Teknik İnceleme Paneli (STRP) tarafından hazırlanmış bir politika notu serisinin ilkidir. Panel tarafından hazırlanan diğer politika notlarına ise aşağıdaki bağlantıdan ulaşabilirsiniz:

<https://www.ramsar.org/resources/ramsar-policy-briefs>

Çeviren: Stj. Av. Mesut Bilicitürk

Afet riskini azaltmak için sulak alanlar: Dirençli toplumlar için etkili seçimler

Sulak alanların tahrip edilmesi sel, kuraklık ve fırtına dalgaları gibi suyla ilgili tehlikelere karşı direnci azaltır. Sulak alanların tek başına veya geleneksel sağlam altyapıyla birlikte afet riskinin azaltılması (ARA) için doğal bir altyapı olarak değerlendirilmesi, tehlikeleri azaltarak yerel toplulukların ve tüm nehir havzalarında veya kıyı bölgelerinde yaşayanların direncini artırır.

Politika Önerileri

Politika üreticiler aşağıdaki konuları dikkate almalıdır:

- Sulak Alanların ARA üzerindeki etkisi kabul edilmeli ARA Stratejilerinin önemli ve uygun maliyetli bir bileşeni olarak akıllıca kullanımlarının değeri vurgulanmalıdır.
- Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi, iklim değişikliği ile ilgili Paris Anlaşması ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları gibi uluslararası süreçler bağlamında geliştirilen ekosistem tabanlı ARA (eko-ARA) politika, program ve daha geniş kalkınma planlarına sulak alanların akıllıca kullanımı dahil edilmelidir.
- Afetlere karşı direnci arttırmak amacıyla sulak alanlarla ilgili çözümler tasarlanmalı ve uygulamak için kalkınma, insani yardım ve çevresel sektörler arasında iş birliği teşvik edilmelidir.
- Özellikle ARA ile ilgili olanlar başta olmak üzere sektörel politika ve programlarda sulak alanların tahribatının afetlere neden olabileceği ve bunların su, gıda ve enerji güvenliği ile insan sağlığı üzerindeki etkilerini arttırabileceği vurgulanmalıdır.
- Ekosistem temelli çözümlerin tek başına afet risklerinin tüm şekil ve boyutlarına çözüm getiremeyeceği ve erken uyarı, tahliye ve acil durum planlaması gibi diğer risk yönetimi tedbirleri ile barajlar, bentler ve deniz duvarları gibi geleneksel altyapılarla birlikte uygulanması gerektiği kabul edilmelidir.

Mevcut Durum

Dünya genelinde doğal afetler insanları, onların geçim kaynaklarını ve çevrelerini ciddi şekilde etkilemeye devam etmektedir. Doğal afetlerin %90'ından fazlası sel, kuraklık ve fırtına dalgaları gibi suyla ilgili tehlikelerden kaynaklanmaktadır. İklim değişikliği, bu tehlikelere neden olan aşırı hava koşullarının sıklığını arttırmaktadır. 2006'dan 2015'e kadar, hava ve iklim kaynaklı afetler nedeniyle kaybedilen yaşamların oranı, bir önceki on yılda yaklaşık %40 iken, bu dönemde doğal tehlikeler nedeniyle kaybedilen tüm yaşamların yaklaşık %49'una yükselmiştir.

Afetler ve bunlara bağlı ölümler, kayıp ve hasarlar genellikle tehlikeleri daha şiddetli ve topluları bu tehlikelerin etkilerine karşı daha savunmasız hale getiren yanlış karar ve eylemlerden kaynaklanmaktadır. Etkili önleme, müdahale ve iyileştirme sağlamak için çevresel, kalkınma ve insani yardım aktörleri arasında daha iyi bir iş birliğine ihtiyaç duyulmaktadır.

Sulak alanlar, tehlikelerin fiziksel etkilerini azaltmaya yardımcı olabilecek doğal su altyapısıdır. Gıda ve temiz su dahil olmak üzere sulak alanların sunduğu tüm destekler, afetlerin insani etkilerini hafifletebilir, toplulukların acil başa çıkma kapasitelerini ve sürdürülebilir uzun vadeli iyileşmelerini güçlendirebilir.

Sulak alanlar birden fazla fayda ve destek sağlar. Örneğin:

- İç sulak alanlar taşkınlar sırasında suyu toplayıp tutar ve kademeli olarak serbest bırakarak su akışlarını düzenler ve sürekli tedarik sağlar. Ayrıca balık havuzları ve pirinç tarlaları gibi birçok sulak alan türü de gıda üretimine katkıda bulunur.
- Mangrov gibi kıyı sulak alanları balıklar için yumurtlama ve beslenme alanları sağlayarak gıda ve geçim kaynağı sağlar; ayrıca fırtına dalgalanmalarına karşı tampon görevi görür.
- Sağlıklı turbalık alanlar karbon depolar ve böylece iklim değişikliğinin etkilerini azaltır.

Bununla birlikte, sulak alanların afetlerle mücadeledeki değeri yeterince anlaşılmamakta ve ARA politika ve programlarında nadiren dikkate alınmaktadır. Sağladığı birçok faydaya rağmen 1900 yılından bu yana dünyadaki sulak alanların %64'ünden fazlası yok edilmiştir ve sulak alan kaybı ve bozulması dünya çapında endişe verici oranlarda devam ederek afetlere karşı direncin azalmasına neden olmaktadır.

Sulak alanların sürdürülebilir yönetimi ve tahrip edilmiş sulak alanların restorasyonu, olası tehlikelerin etkisini azaltmaya ve toplumların afetlerden kurtulmasına yardımcı olabilir. Sulak alanlar, bu tür bir esnekliği sağlamak için geleneksel "dayanıklı altyapı" ile etkili bir şekilde kullanılabilir.

Çalışmalar, bu ekosistemlerin korunmasına yatırım yapmanın, dayanıklı altyapı inşa etmekten genellikle daha uygun maliyetli olduğunu göstermiştir. Aralarında 12 mangrov projesinin de bulunduğu doğa temelli ARA projeleri üzerine yakın zamanda yapılan bir inceleme, mangrov yönetiminin en yaygın kullanılan alternatif olan batık dalgakıranlara göre iki ila altı kat daha az maliyetli olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca bu rakam, mangrovların sağladığı gıda, kereste, ilaç, balık ve diğer yaban hayatı için habitat ve fidanlık gibi diğer ek faydaları hesaba katmamaktadır.

Sulak alanlar afet riskinin azaltılmasında neden önemlidir?

- ABD'nin Louisiana Eyaleti'nde 2005 yılındaki Katrina Kasırgası öncesi dönemde ve kasırga sırasında zarar gören kıyı sulak alanlarının fırtınadan korunma değerinin yılda 850 milyon ABD doları olduğu tahmin edilmektedir. Katrina'nın ardından Louisiana Eyaleti ve New Orleans Şehri, şehrin deniz seviyesinin yükselmesine, kasırgalara ve nehir taşkınlarına karşı direncini artırmak için çok yönlü bir yaklaşım benimsemiştir. Bataklık gibi sulak alanlar, deniz ile şehir arasında tampon görevi görecektir şekilde restore edilmiştir.
- Hollanda, "Nehir için Alan" girişiminin bir parçası olarak, sellerin etkisini azaltmak ve genel su ve arazi yönetimini iyileştirmek için IJssel, Rhine, Lek ve Waal Nehirlerinin doğal taşkın yataklarını restore etmiştir.
- Güney Tayland'daki mangrovların fırtınadan korunma faydaları hektar başına 10.821 ABD doları olarak değerlendirilmiştir. "Krabi Nehir Halici" Ramsar Alanı'ndaki mangrovlar, hassas kıyı topluluklarını tropikal fırtınalara karşı korumak ve deniz seviyesindeki yükselmenin etkilerini azaltmak amacıyla restore edilmiştir.
- Çin'in Hubei Eyaleti'nde, sel etkilerini azaltmak için göller ve bataklıklar Yangtze Nehri'ne yeniden bağlanmıştır. Restore edilen sulak alanlar balık stoklarında artışa ve yerel topluluklar için su kalitesinde iyileşmeye yol açmıştır.
- El Niño Güney Salınımı kuraklık koşulları ile turbalık alanların tahrip edilmesi ve kurutulması, 2015 ve 2016 yıllarında Endonezya ve Güneydoğu Asya'yı kasıp kavuran yıkıcı yangınlara yol açmıştır. Bunun üzerine Endonezya, beş milyon dönüm (iki milyon hektar) turbalık alanı restore etmek için Turbalık Restorasyon Ajansını kurmuştur.

Sulak alanların korunması ve akılcıca kullanımı, "eko-ARA" yaklaşımının bir parçası olarak giderek daha fazla kabul görmektedir. Eko-ARA, sürdürülebilir ve dirençli kalkınmaya ulaşmak amacıyla afet riskini azaltmak için ekosistemlerin sürdürülebilir yönetimini, korunmasını ve restorasyonunu gerektirir.

Ramsar Sözleşmesi, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve Paris Anlaşması'nın yanı sıra Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları gibi küresel politika çerçeveleri, afet riskini azaltmaya yönelik doğa temelli çözümlerin sürdürülebilir ve güvenli bir dünya için hayati önem taşıdığı açıkça kabul etmektedir. Sendai Çerçevesi, sulak alanlar dahil olmak üzere ekosistemlerin rolünün afet planlamasında dikkate alınmasını açıkça tavsiye etmektedir. Bu araçların somut eylemlerle uygulanması, küresel çabaların artırılması, sulak alanların korunması ve restorasyonuna yönelik yatırımların derhal yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Sulak alanların ulusal ARA stratejilerine dahil edilmesi

Sulak alanların tehlike etkilerini azaltmaya yönelik potansiyel katkılarının değerlendirilmesi ve paylaşılması, sulak alan yönetiminin ARA planlamasına dahil edilmesine yönelik durumu güçlendirebilir. "Doğal" ve "dayanıklı" mühendislik tekniklerini birleştirerek, farklı sektör ve paydaşların su, enerji, gıda güvenliği ve insan sağlığı ile ilgili ihtiyaçları ele alınabilir.

Filipinler'in afet önleme ve iyileştirme programı ve Hindistan'ın Ulusal Afet Yönetim Planı gibi giderek artan sayıda ulusal hükümet, sulak alanları ulusal politikalara ve ARA planlarına dahil etmektedir. Sulak alan çözümlerinin ARA'ya etkili bir şekilde katkıda bulunması için aşağıdakiler dikkate alınmalıdır:

- Kalkınma, insani yardım ve çevre kuruluşları, yönetim çerçeve ve eylemlerinin tutarlı olmasını sağlamak için iş birliği yapmalıdır.
- Sulak alanlar ve sağladıkları faydalar afet risk değerlendirmelerinde dikkate alınmalıdır. Bu alanların etkileri, idari ve siyasi sınırlar içinde değil, tüm nehir havzaları veya kıyı bölgeleri genelinde dikkate alınmalıdır.
- Kalkınma planlaması ve arazi kullanım değişiklikleri, sulak alanların tahribatı ve afet risk modelleri arasındaki ilgili diğer bağlantılar da dikkate alınmalı, sınır ötesi iş birliği kurulmalı veya teşvik edilmelidir.
- Sulak alan sorumluları, sulak alanların ve sağladıkları ekosistem hizmetlerinin iklim değişikliğinin etkileri kadar afetlere karşı da kırılgan olduğunu kabul etmelidir. Bu kırılganlıkların analizi sulak alan yönetim planlarına ve müdahale seçeneklerine dahil edilmelidir. Bu, uyarlanabilir yönetimi destekleyecek ve sulak alanların afet direnci, müdahale, iyileşme ve yeniden yapılanmaya katkılarını zayıflatabilecek olumsuz etkilerin en aza indirilmesine yardımcı olacaktır.
- Bir afetten sonra yapılan hızlı çevresel değerlendirmeler, sulak alan restorasyonu seçeneklerini çevresel iyileşme, yeniden yapılanma ve gelecekteki dirence bir katkı olarak değerlendirmelidir.
- Farklı risk yönetim senaryoları için acil ve uzun vadeli maliyet, fayda ve değişimlerin değerlendirilmesi, afet riski ve dirençlilik üzerinde etkisi olan sulak alan hizmet sunumundaki kazanç veya kayıpları tam olarak yakalamalıdır. ARA'daki rolleri dahil olmak üzere sulak alanların tüm ekosistem hizmet ve değerlerinin haritalanması bu süreçte bilgi sağlayabilir.

Sulak alanların ARA stratejilerine etkin bir şekilde dahil edilmesine yönelik politika değerlendirmeleri

Etkin politika ve mevzuatın yürürlüğe girmesi sağlanmalıdır. Sulak alan değerlendirmeleri ve diğer ekosistem temelli yaklaşımların uzun vadeli hedeflere ve ulusal kalkınma planlarına dâhil edilmesi destekleyici bir ortam sağlayabilir. Yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya yaklaşımların birleştirilmesi ve geleneksel, yerli ve yerel bilginin dahil edilmesi politika oluşturmayı daha etkili hale getirebilir. Toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması, sulak alanların ARA'ya dahil edilmesinin önemli bir yönünü oluşturmaktadır.

Sulak alan değişkenleri küresel süreçlere yönelik izleme sistemlerine dahil edilmelidir Sulak alanlar ve ARA, Sendai Çerçevesi, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Paris Anlaşması kapsamında uygulanacak ulusal politika ve tedbirlere dâhil edilmelidir. Sulak alanlarla ilgili değişkenlerin dahil edilmesi, Ramsar Sözleşmesi ve 2016-2024 Stratejik Planının uygulanması ile bu mekanizmalarda kaydedilen gelişmelerin izlenmesi arasında bağlantı kurulmasını sağlayabilir.

Çevresel ve sosyal risk azaltma tedbirlerinin farklı sektörler tarafından kullanılması teşvik edilmelidir. Çevresel ve sosyal risk azaltma tedbirlerinin çevresel etki değerlendirmelerine ve stratejik çevresel değerlendirmelere dahil edilmesi, kalkınma projelerinin istenmeyen etkilerinden kaynaklanan risklerin azaltılmasına yardımcı olabilir.

Kalkınma planlamasında farkındalık ve kapasite arttırılmalıdır. Üniversitelerin ve eğitim kurumlarının katılımının sağlanması ve sulak alan yönetimi derslerinin eğitim programlarına dahil edilmesi, doğa temelli yaklaşımları destekleyen politika yapımcıların, araştırmacıların ve uygulayıcıların yetiştirilmesine yardımcı olabilir. Özel sektörde farkındalığın artırılması, doğal altyapı çözümleri için iş vakasının oluşturulmasına yardımcı olacaktır; sulak alanları açıklayabilen ve tanıtabilen yüksek profilli "elçiler" stratejik destek sağlayabilir.

Sulak alanların restore edilmesi ve sürdürülebilir şekilde yönetilmesi diğer risk yönetimi önlemlerini tamamlamalıdır. Sulak alanların tehlikeleri azaltmaya ve afet riskini azaltmaya yardımcı olma kapasitesi yerel coğrafi koşullara ve sosyo-politik bağlamlara bağlı olarak değişebilir. Politika yapımcılar ve karar vericiler, doğal ve dayanıklı mühendislik altyapısını birleştirenler de dahil olmak üzere bir dizi çözümü değerlendirmelidir. Ekosistem temelli çözümler erken uyarı, tahliye ve acil durum planlaması gibi diğer risk yönetim tedbirlerini tamamlamalıdır.

Yeni yatırım gerekemeyebilir. ARA yatırımlarının büyük bir kısmı fiziki altyapı çözümlerine tahsis edilmektedir. Sulak alanlara tek başına veya hibrit altyapı olarak yatırım yapmak, çoğu durumda yeni kaynak ve finansman gerektirmeyecek, mevcut fonların yeniden tahsis edilmesini gerektirecektir. Özel sektör ortaklarının uzmanlık, kaynak ve ağılarından sulak alan çözümlerine yatırımları teşvik etmek ve büyütme için yararlanılabilir.

Sınırlamalar ve daha ileri araştırma

ARA için ekosistem temelli yaklaşımların kullanımı konusunda bilinçli kararların alınabilmesi için ekosistemin direnç eşiklerine yönelik araştırmalara yatırım yapmaya devam etmek önemlidir. İnsani yardım ve kalkınma ortaklarıyla iş birliği içinde yapılan bu araştırmalar, sosyo-ekolojik sistemler perspektifinden bakıldığında, direncin artırılması için sulak alan çözümlerinin entegre edilmesine büyük ölçüde yardımcı olabilir. Planlamacıların ARA konusunda doğal ve geleneksel altyapı çözümlerini birleştirme konusunda bilinçli kararlar almalarını sağlamak için, altyapı verimliliğini değerlendirmek üzere çeşitli ölçütler kullanarak, jeofiziksel ve sosyoekonomik bağlamlarda ekosistem tabanlı çözüm sistemlerinin daha fazla ölçülmesi gerekmektedir.

Bu yayında ifade edilen görüşler ve tanımlamalar yazarlarına aittir ve Ramsar Sözleşmesi veya Sekreterya'nın resmi olarak kabul edilmiş görüşlerini temsil etmemektedir. Bu belgenin kısmen veya tamamen ve herhangi bir biçimde eğitim veya kar amacı gütmeyen amaçlarla çoğaltılması özel bir izin alınmaksızın yapılabilir. Kaynak belirtilmesi koşuluyla telif hakkı sahiplerinden izin alınabilir. Sekreterya, bu belgeyi kaynak olarak kullanan her türlü yayın veya materyalin bir kopyasını kendisine iletmesinden memnuniyet duyacaktır.

© 2017 Ramsar Sözleşmesi Sekreterya'sı

Ramsar Politika Özetleri, Ramsar Sözleşmesi Sekreterya'sı tarafından İngilizce, Fransızca ve İspanyolca (Ramsar Sözleşmesi'nin resmi dilleri) olarak elektronik formatta ve gerektiğinde basılı olarak yayınlanmaktadır. Ramsar Politika Notlarını aşağıdaki bağlantıdan indirebilirsiniz: www.ramsar.org/resources STRP ile ilgili bilgileri aşağıdaki adresten indirebilirsiniz: www.ramsar.org/about/the-scientific-technical-review-panel Ramsar Politika Özetleri hakkında daha fazla bilgi almak veya yazarlarıyla nasıl iletişime geçebileceğinize dair bilgi talep etmek için lütfen Ramsar Sözleşmesi Sekreterya'sı ile iletişime geçiniz: strp@ramsar.org

Ramsar Sözleşmesi

Ramsar Sözleşmesi olarak da bilinen Sulak Alanlar Sözleşmesi, sulak alanların ve kaynaklarının korunması ve akıllıca kullanılması için ulusal eylem ve uluslararası iş birliği için çerçeve sağlayan küresel bir hükümetler arası anlaşmadır. Sözleşme, yalnızca bir ekosisteme odaklanan tek küresel anlaşmadır.